

Pod adresem twórców, redaktorów i wydawców „Komunikatów” padło wiele ciepłych słów, gratulacji i życzeń. Podkreślano wielkie zaangażowanie, niezwykłą determinację i konsekwencję wielu ludzi, którzy przez dziesięciolecia, w tak ciekawej formie, propagowali wiedzę na temat przeszłości ziem północno-wschodniej Polski. Składano życzenia kontynuowania dotychczasowej pasji w odkrywaniu prawdy historycznej i upowszechnianiu wyników badań nad historią Warmii i Mazur (wystąpienia przedstawicieli województwa i miasta, redaktorów naczelnych m.in. „Zapisków Historycznych”, „Przeglądu Zachodniego”, „Przeglądu Historycznego”, „Studiów Łomżyńskich”).

W związku z Jubileuszem przygotowane zostały dwie publikacje: nr 3/2007 „Komunikatów Mazursko-Warmińskich” z bardzo ciekawymi artykułami o charakterze przeglądowym: jak o przeszłości Warmii i Mazur pisano na łamach kwartalnika, a także innych czasopism regionalnych oraz pozycję: *Komunikaty Mazursko-Warmińskie. Bibliografia zawartości za lata 1957-2006* autorstwa Jerzego Minakowskiego (przy współpracy Moniki M. Hryniewicz).

Hanka Dmochowska

POLSKO-NIEMIECKIE MEDIACJE W ROZWIĄZYWANIU KONFLIKTÓW Z ZAKRESU PRAWA RODZINNEGO

Swoboda przemieszczania się obywateli Unii Europejskiej, migracja i osiedlanie się zagranicą, a także małżeństwa i związki między obywatelami różnych krajów pociągają za sobą wzrost kwestii spornych – także na gruncie prawa rodzinnego. Konflikty rodzinne na styku porządków prawnych różnych państw należą do obszarów w bardzo praktyczny sposób testujących współpracę międzynarodową w Unii Europejskiej. W szczególnych relacjach Polaków i Niemców dostrzec można żywotność stereotypów wśród reprezentantów najstarszego pokolenia. Średnia generacja, decydując się na zawarcie związku małżeńskiego dowiodła już przełamania uprzedzeń, natomiast pokolenie dzieci wyrosłych w dwóch kulturach i dwóch językach jest największą nadzieją dla przyszłości.

Rozwiązywanie konfliktów rodzinnych metodami alternatywnymi, na drodze mediacji, możliwe w prawie niemieckim, a od niedawna także polskim, skłoniło środowiska i organizacje mediatorów do nawiązania bliższej współpracy. Ma ona charakter wzajemnego poznania, ale równoległym torem podąża już praktyka, służąca pomocą w konfliktach małżeńskich i partnerskich oraz sporach dotyczących dzieci. Zorganizowane w dniach 6-8 października 2007 r. przez Biuro Mediacji przy Parlamencie Europejskim, Dolnośląski Ośrodek Mediacji we Wrocławiu oraz *Bundes-Arbeitsgemeinschaft für Familien-Mediation* w Berlinie seminarium w Krzydlinie Małej zatytułowano „Polsko-niemieckie mediacje w rozwiązywaniu konfliktów dotyczących opieki nad dziećmi”. Było to drugie spotkanie nieformalnej grupy inicjującej współpracę polsko-niemiecką w mediacjach rodzinnych (pierwsze odbyło się pięć miesięcy wcześniej w Berlinie). Dynamiczny charakter spotkań oraz sieć powiązań grupy ds. mediacji międzynarodowych z instytucjami narodowymi, organizacjami oraz organami Parlamentu Europejskiego pozwala sądzić, że ta cena inicjatywa okaże się trwała. Rosnąca migracja z Polski do Niemiec, a w ostatnich latach z Niemiec do Polski powoduje także wzrost liczby spraw spornych z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, w tym przypadków uprowadzenia dziecka za granicę.

Prawnomiędzynarodowe podstawy rozstrzygnięcia tego typu sporów tworzy konwencja dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę sporządzona w Hadze 25 października 1980 r. (tzw. Konwencja haska), której reguły stosuje się wobec Polski od 1 listopada 1992 r. i Rozporządzenie Rady Wspólnot Europejskich nr 2201/2003 z 27 listopada 2003 r. o jurysdykcji oraz uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, zwane potocznie rozporządzeniem Bruksela II bis. Instytucja mediacji w sprawach cywilnych, obecna w systemie prawnym Niemiec, w Polsce została wprowadzona ustawą nowelizującą kodeks postępowania cywilnego z dnia 28 lipca 2005 r. Podczas seminarium w podwrocławskiej Krzydlinie doświadczenia w stosowaniu uregulowań Konwencji haskiej oraz Rozporządzenia Bruksela II bis omówione zostały wszechstronnie przez Magdalenę Kleim z Biura Mediacji przy Parlamencie Europejskim, sędziego Leszka Kuziaka z Ministerstwa Sprawiedliwości RP i dr Andreę Schulz z Federalnego Urzędu Sprawiedliwości (*Bundesamt für Justiz*). Mówcy potwierdzali wzajemnie stwierdzenia o dobrze przebiegającej współpracy polskich i niemieckich instytucji zajmujących się konfliktami rodzinnymi oraz uprowadzeniami dzieci za granicę. Według danych Federalnego Urzędu Sprawiedliwości Polska lokuje się w czołówce krajów, z których lub do których uprowadzane są dzieci w konfliktach rodzinnych: dr Schulz wymieniła 37 przypadków w relacjach Niemcy-Stany Zjednoczone oraz po 30 z Polską oraz Turcją. Tło społeczne oraz polityczne współczesnych relacji łączących Polaków i Niemców zarysowały wystąpienia Annemarie Franke z Fundacji Krzyżowa dla Porozumienia Europejskiego oraz dr Natalii Jackowskiej z Instytutu Zachodniego w Poznaniu.

Delikatna i emocjonalna natura konfliktów dotyczących dzieci sprawia, że alternatywne metody rozstrzygnięcia sporów są jak najbardziej właściwe. Mediacja stanowić może sprawniejszą i bliższą obywatelowi drogę rozwiązania sporu, nie pozbawiając go w ostateczności skierowania sprawy do sądu. Nie jest to konkurencyjna, lecz dodatkowa metoda, obiegowo uznawana za alternatywną. Pozwala ukazać spór na szerszym tle, nie antagonizując jego stron i nie pozbawiając ich szans na dalszą współpracę. M.in. z przywołanych wyżej względów zalety mediacji w konfliktach o cechach transgranicznych zasługują na uwagę nie tylko profesjonalistów (prawników, mediatorów, pedagogów czy psychologów), ale także polityków czy naukowców. Podobieństwa i różnice mediacji w sporach rodzinnych przeprowadzanych w Polsce i Niemczech były tematami wystąpień Dagmar Lögler oraz Manueli Plizga-Jonarskiej. Szczególnie wartościowe było odniesienie do konkretnych przypadków, pochodzących z doświadczenia prelegentek.

Zrealizowane w trakcie seminarium warsztaty podejmowały próbę określenia katalogu czynników sprzyjających oraz utrudniających prowadzenie transgranicznych mediacji rodzinnych i ukazały, jak pomimo wspólnych korzeni kulturowych liczne niuanse mogą powodować wątpliwości poznawcze i interpretacyjne. Dzieje się tak nawet w sferze terminologicznej, jej wymiarze słownikowym i komunikacyjnym, na które szczególnie zwrócono uwagę w toku zajęć.

Ogólniejszy charakter miał systematyzujący referat Vereny Schlubach z Międzynarodowej Służby Społecznej w Berlinie, poświęcony roli i zadaniom rodziny niemieckiej, w którym uwzględnione zostały aktualne przewartościowania i zmiany modelowe. Problem temporalnej migracji zarobkowej jako zjawiska kształtującego współczesny obraz rodziny w Polsce zrelacjonowała dr Hanna Kubicka z Katedry Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Łódzkiego. Zadania oraz rolę Urzędów Opieki nad Nieletnimi w Niemczech omówił sędzia Christoph Strecker. Pomocna w ukierunkowaniu dyskusji była wiedza i doświadczenie

sędziego rodzinnego Eberharda Carla z berlińskiego Ministerstwa Sprawiedliwości, podobnie jak wkład współorganizatorów seminarium: berlińskiego adwokata Christoph'a C. Paula oraz dr Elżbiety Dobiejewskiej z Dolnośląskiego Ośrodka Mediacji.

Wnioski przewijające się w dyskusji i referatach w trakcie spotkania oraz ogólniejsze doświadczenia uczestników skłoniły ich do sformułowania deklaracji, która prócz walorów merytorycznych spełnić powinna rolę informującą o istnieniu polsko-niemieckiej grupy mediatorów rodzinnych i podejmowanych przez nich działaniach na rzecz współpracy transgranicznej. Treść deklaracji (patrz niżej) podpisanej przez uczestników seminarium została przekazana opinii publicznej w językach angielskim, polskim i niemieckim.

Natalia Jackowska

Deklaracja Wrocławska dotycząca dwunarodowościowych mediacji rodzinnych

Po raz pierwszy polscy i niemieccy mediatorzy spotkali się w maju 2007 r. w Berlinie. Drugie seminarium miało miejsce w październiku tego roku we Wrocławiu. Jego uczestnicy, zachęteni owocną współpracą, postanowili ją kontynuować i pogłębiać. Obok wzajemnego poznania się i wymiany doświadczeń, tematem obu spotkań było opracowanie, w ramach procedury mediacyjnej, zasad rozwiązywania dwunarodowościowych konfliktów, których ofiarą jest dziecko. Szczególną uwagę poświęcono także zgodności tych zasad ze zobowiązaniami i traktatami międzynarodowymi, w szczególności Konwencją Haską i Rozporządzeniem Bruksela II a. W wyniku dyskusji oraz na podstawie doświadczeń niemieckiej strony, uzyskanych przy podobnej współpracy z Francją i Stanami Zjednoczonymi, my, uczestnicy seminarium, przedstawiamy niniejsze zalecenia:

1. Mediacja powinna być prowadzona jako komediacja dwunarodowościowa, przy udziale dwóch mediatorów.

2. Mediatorzy powinni pochodzić z krajów pochodzenia stron mediacji. W polsko-niemieckich mediacjach rodzinnych, w tym uprowadzeniach dzieci za granicę, mediatorzy powinni pochodzić z Polski i Niemiec, co gwarantuje znajomość kultury i tradycji obojga rodziców.

3. W celu reprezentacji obu płci, zespół mediacyjny powinni stanowić kobieta i mężczyzna.

4. Zespół mediacyjny powinien się składać z prawnika oraz psychologa lub pedagoga. Dynamika konfliktu wymaga bowiem umiejętności komunikacyjnych i wiedzy psychologicznej mediatora oraz wiedzy prawniczej z zakresu prawa rodzinnego oraz postępowania w przypadku rodzicielskiego uprowadzenia dziecka.

5. Uprowadzenie dziecka wymaga od obojga mediatorów gotowości przeprowadzenia mediacji w ciągu jednego lub dwóch tygodni od otrzymania zlecenia.

Opisany powyżej sposób prowadzenia postępowania mediacyjnego pomoże stronom uregulować sporne sprawy rodzinne, związane z wykonywaniem władzy rodzicielskiej, rodzicielskim uprowadzeniem dziecka, kontaktami z dzieckiem oraz kwestie majątkowe. Może się jednak wiązać z dużym nakładem pracy mediatorów i kosztami. Dwunarodowościowe postępowanie mediacyjne jest uzupełnieniem instrumentów w zakresie prawa międzynarodowego. Pomaga efektywnie rozwiązywać konflikty i spory, których ofiarą jest dziecko, uwzględniając potrzeby i interesy dzieci i rodziców.

Wrocław, dnia 8 października 2007 roku.

Podpisano zgodnie z załączoną listą uczestników

